

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Agurtza Osa Etxebarria Bermeo

*Ondarroa,
Bizkaia
(1930-2021)*

Aurkibidea

Biografia

'Agurtza Bermio' bezala ezagutzen dute Agurtzane herrian. Ama zuen bermeotarra eta aita Ondarroakoa bertakoa. Bolibarko baserri batean hazi zen bertako familia batekin 10 bat urte izan zituen arte, bere ume eta gazte garaiko urterik onenak izan omen ziren bertan bizitakoak. Tarte hartan, ama inude joan zen Bilbora eta Zaragozara gerra garaian gainerako seme-alabekin Frantziara joan zen arte. Aita Gerra Zibilean langile-batailoietan izan zuten. Bolibarko auzo-eskolan ibili eta gero Ondarroako eskola nazionaletara joan zen. Lan desberdinetan aritutakoa da Agurtza eta urte luze hauetan bizi eta ezagututako hainbat konturen berri eman zigun.

Zintak

OND-044

- **Proiektua:** Ondarroako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2014-10-21
- **Iraupena:** 61 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiola, Nerea

OND-045

- **Proiektua:** Ondarroako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2014-10-21
- **Iraupena:** 68 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. 'Agurtza', 'Agurtzane' eta 'Maria Rosario'

- **Erref:** OND-044/002
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:00:24. **Bukatu:** 00:02:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

'Agurtza' bezala ezagutzen dute Ondarroan. 'Agurtzane' amak baino ez zion deitzen, betiere haserre zegoenean. Bataioan 'Maria Rosario' izena jarri zioten. Bere ahizpa bera baino zaharragoa zen eta 'Miren Domeke' izena zuen. Aita besoetakoari eta ama besoetakoari, antza, ahaztu egin zitzaien 'Miren Agurtzane' izena bataio egunean, eta horregatik jarri zioten 'Maria Rosario'. Ezkontzerakoan aldatu zuen azkenik izena.

Transkripzioa

- Ondarru osoako Agurtza.
- A, bale, Agurtza.
- Eta, bueno, hau, hor ipintxeko ez da ixango baiñe Agurtzane deitzen ostan, en su momento, neure amak, hasarre euanin. Mandature urten eta denpora asko tardaten baneban... "Agurtzaneeeee!". Ordun balkoittik-eta deitzen zan. Esaten neban "Adios! gure ama hasarre da", eta amantzako nitxan Agurtzane. Eta, bai, siñadurak edo zeozer, baiñe bestelan... raru eitten gata Agurtzane.
- Baiña bautismotik zara Agurtzane?
- E... aber, aber, itxon bixkat, Maria Rosario bautismotik. Ordun ez zan ipintxen. Eske zelan ez zan ipintxen ordun? eta nire ahizti bi urte zaharraua eta Miren Domeke. Ordun ipintxen zan ba...!
- Sasoi...
- Bi urte zaharraua zan ta. Ba niri Maria Rosario ipiñi osten /ipiñisten/. Egixe esanda, nire amak esan otsen /esatzen/ Miren Agurtzane ipintxeko, baiñe kasualidade bat ixan zan aitte besutakuai ta ama besutakuai ahaztu ein gakuenela ixen hori: Miren Agurtzane. Baiñe ekixena zan horren itzulpena zala Maria Rosario; "Hauxe ipiñiko dou ordun," ta nire aitte besutakuk eta ama besutakuk holan ipiñi eben Maria Rosario. Hori de gerta zana. Baiñe momento haretan be eruten zan euskeraz. Eta ahaztu ein gakoien, bixei.
- Elixan be bai Maria Rosario moduen...
- Bai... ez dakit ba /eztaipa/ Maria Rosario modun... elixan. Ez dot euki premiñaik elixako gorabeherie azaltzeko edo ikusteko, baiñe ezkontzeko neuala ein neban aldatu. Esan neban: "Ez, nire amak nahi eban Miren Agurtza ipiñi..."
- Nik be Agurtza ipiñiko dot orduan.
- Eta ordun... eta zan, ba, hoixe... ahaztu Miren Agurtzane...

2. Bermeotarra zuen amarengandiko ezizena

- **Erref:** OND-044/003
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:02:57. **Bukatu:** 00:05:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Gaitzizenak

Laburpena:

'Agurtza Bermeo' bezala da ezaguna Ondarroan, bere ama bermeotarra zelako. Bere amaren izena Damasa zen, baina ondarroarrentzat ez ei zen izen erraza eta 'Margari' izenez deitzen zuten. Sinatu ere 'Margarita' bezala sinatzen zuen. Ama Lamerako taberna batera etorri zen neskame.

Transkripzioa

- Baiñe Ondarrun deitzen dotsue, zelan? Agurtza?
- Agurtza, Agurtza, Agurtza "Bermeo". Eta zimatek esaten doste: "Agurtza, zuri zeaittik deitzen dotsue "Bermeo"?" Ba sinpli de. Nire ama Bermeoku zan.
- A bai?
- Ordun... Margari zan. Hori be ez da egi osu, ze nire aman ixena zuzena Damasa zan. Ondarrure gazteik etorri krixara taberna batea ta mutil kuadrilla bat, txikiteuan, hor tartin beran gixona ixango zana. Ia Damasa, ia Damasa, eta baietz, Damasa Etxebarria zala bera. "Ba hori ixenoi fuera, geuk ipiñiko dotsuau ixen barrixe" eta ipiñi otsen /ipiñitzen/, Margarita Etxebarria. Ala! Eurai politte hoixe iritxi gakoien eta Mar... esaten dot... "bueno, zein ete zan hobi ba?" Baiñe Margarita Etxebarria zan. Eta siñatu eta dana eitten eban e! Eta esaten eban: "Egunen baten etorriko gata, eske, eske... Egurre!
- Neure ixena ez danaz siñatzen dot". Baiñe... halan jarraitu eban behintzat. Eta zan Damasa Etxebarria, baiñe Ondarrun Margarita Etxebarria. Eta nik esaten neutsen: "Beatu, nire ama bermeotarra zan, eta ordun, ba, "Margari Bermeo".
- Eta Bermiotik etorri zan honaiño?
- Krixara etorri zan taberna batea, bai. Nieves "Totola" ta zuk entzuti eukiko dozu. Ez, ezta? Haretxen taberna etorri zan, Alamedan euken taberni, gaur BBK dan tokixan.
- Ta bermiotarra herrikue zan edo auzoren batekue?
- Ez, ez, herriko-herriku, Bermioko bertaku.

3. Aita eta aitona atxilotu eta erdaraz komunikatzen jakin ez

- **Erref:** OND-044/004
- **Iraupena:** 0:03:07. **Hasi:** 00:05:00. **Bukatu:** 00:08:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Bere aita eta haren aita ere Ondarroakoak ziren, biak arrantzaleak. Aitonak ez zekien erdaraz. Motor txiki batean joaten ziren arrantzan. Behin gizonezko bat ikusi ei zuten beraien motor txikian sartzen eta handik Pasaiara eroan zuten. Horrela jakin ahal izan zuen Agurtzaren amak aita eta aitona atxilotu zituztela. Baina Agurtzaren ama ez zen ezer egin barik geratu eta bere senarra eta aitagarreba askatzea lortu zuen. Ama konpontzen ei zen erdaraz, baina gizon biak ere. Hala ere, berba gutxi batzukaz poliziekin ulertzea lortu zuten.

Transkripzioa

- Eta aitta?
- Aitta Ondarruku, Ondarruku, Ondarruku.

- Arrantzali, edo?
 - Arrantzali, euskeraz ez ekixena...
 - Erderaz...
 - Ez, erderaz ez ekixena. Parkatu! Eta aittitte, beran aitte, arrantzale, arrantzale, arrantzali, erderaz ez ekixena. Eta garai harek be ezin ixango onenak, ta holako motor txiki bat euken ta aitte ta semi juten zin arrantza, arrantza txikire, eta hor baten batek ikusi zittuzen gixonezko bat sartzen euran motor txikixin. Eta ordun danak alerta egoten zin. Eta hor, ba, Pasaire, Pasaire erun zittuezen, eta hortik jakin eban nire amak Pasain deteniute euazela aittitte ta aitte. Baiñe nire ama zan “de armas tomar”. Kresala eukan gorputz osun, odolin ta danin. Ia preso, ba, ia zer ein ddaben preso eukitxeko. Jun Zumaixa, jun, eta baekixen erderaz nire amak, ez eban ondo jakingo baiñe, baekixen. Eta bueno!, ata eban buru eta libra zittuzen aittitte Txomin ta beran gixona. Ta “zer galdetu dotsue?” galdetu otsan /galdetutzan/ etxea etorri zinin. Eta Isidro, Isidro ba aittan ixena ta Txomin aittittana. “Isidro, zer esan dosku /esasku/?” aittittak eta, “Ba, baten bat erun doule. Esan dotsau ba baietz, haraxe ixule, Pasaire ixule, ta ie erungo gendun”. Eskatu otsela /eskatutzela/ eta, ordun, baietz esan otsela /esatzela/ eta erun ebela. Ia ikusi eben zeoze erun ebana /erubana/ eskutan edo patrikaran edo... Hain gitxi ekixien, esan otsen “No -"no" eta “si” bai-, no, manos entró, manos salió”. Nik ez dakit /eztai/ argittu bazin ez bazin polizixa harek, baiñe eurak nahi otsela /naitzela/ esan: “Entró con manos vacías y salió con manos vacías”. “Manos entró, manos salió”. Hoixe zan emon otsen /emotzen/ erantzune nire aittak eta aittittak. Beatu zematea arte ez ekixien erderaz, ezta? Garai hartan...

4. Baseritik Ondarroara etorri eta erdaraz ikasi behar

- **Erref:** OND-044/006
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:08:13. **Bukatu:** 00:09:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:

Bolibarko baserri batean hazi zen bertako familia batekin 10 bat urte izan zituen arte, eta ordura arte ez zuen erdararik entzun. Dena zen euskaraz, eguneroko bizimoduaz gain, baita eskola eta dotrina ere. Ondarroara bueltatu zenean, eskola nazionaletara joan behar izan zuen; han dena zen erdaraz eta ez zuen ezer ulertzen.

Transkripzioa

Nik egixe esango dotsut /esangotzut/, ni baserriko umi naz, ez bertan jaixu, baiñe bai baserrixan hezittaku, bederatzi urte ta erdi hamar urte arte. Nik enekixen erderaz. Hamen euskeraz eitten zan, eskolan ibili nitxan euskeraz, eitten zan. Dotreiñi, gaur egun be gordeta dakat hogeta hamalau urteko dotreñi, dana euskeraz euan, nik erderaik sekule neure bizitzan, hor hamar urtea bittartin ez neban entzun, etxea ekarri nitxuenea arte. Ordun ba... klaro, etxea ekarritte gero hamen nazionalak euazen, eskolak, eta hor sartu nitxun nire amak, eta erderaz , baiñe nik eneban ixte ulertzen, daitxena da esaten ostala Doña Luisak: “Tú no sabes nada, al pelotón de los torpes”. Beti azkan. Bai, bai, barre... “pelotón de los torpes”, azken egoten nitxan. Baiñe nire atzetik baeuan besten bat eta zan, Espaiñiko

mapi, ni lepuaz Espaiñiko mapi joten eta. Halako baten, eta halako baten eta beti beire eta ba hamalau urte arte euki nitxuen hamen, nire amak ukando bixka bat baeukan zuzendaixaz eta... hamalau urte...

5. 14 urtegaz maistraren etxean lanean

- **Erref:** OND-044/007
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:09:57. **Bukatu:** 00:11:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

<p>Bolibarko auzo-eskolan ibili eta gero Ondarroako eskola nazionaletara joan zen. Hamalau urterekin maistraren etxera joaten zen garbiketa-lanak egitera. 14 urtera arte joan zen eskolara, baina ez zuen ikasi askorik. Bere maisurik onena bere seme bat izan zela dio.</p>

Transkripzioa

Baiñe debalde bez, ze nik hor 14 urtearte hor eukitxeko, trukez, eskolatik urten eta gero beran maistrin etxea juten nitxan garbiketi eittea. Gaur be ontxe be dakat neure aurrin ohi dorau bat. Zemat...zemat mistol edo zer zan ha potitun eoten zana brillu atateku dorauai? Gorrotatu neban bizitza guztirako. Beti haretxei brillu ataten. Emon emon biher zana /bizana/ eta beti brillu ataten. Etxi pasa, beran barruko erropak-eta garbittu ta ba noizbehinka emoten ostan kikara txiki bat bete kafi ta pentsaten ban ba eitten bala... eta, ba, bueno, osea ke ni hamalau urtearte egon nitxan. Ez neban ixte ikasi. Nire irakasleik onena..., hauxe ixan da..., hauxe ixan da nire irakasleik onena. Nik baserrixan ikasi neban suma, batuketa, kenduketa, sumarra, restarra, multiplikarra... dibisiñoirik ez nekixen eta, ba, bueno, gero ya umikin, "ama zelan eztakixu handixe za zu te" esaten osten, "bai, maittia haundixe naz, baiñe ez dot ikasi, ez dot euki aukeraik".

6. Bederatzi umeko familiako gorabeherak

- **Erref:** OND-044/013
- **Iraupena:** 0:00:59. **Hasi:** 00:17:40. **Bukatu:** 00:18:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia

Laburpena:

<p>Beraien auzoko batzuk bederatzi neba-arreba ziren. Umorez kontatzen du lehenengo altxatzen zenak hartuko zituela galtzontzilo eta galtzerdi garbiak.</p>

Transkripzioa

-Zemat zin? Guztionin zemat e...
- Bederatzi [...].
- Beatzi seme-alaba edo, osea ke, horrek nahi dau esan... Danak sartzen zin, zelan ez dakit /eztaitx/. Baiñe kantzontzilloik garbixenak euazenak

lelen altzaten zanak hartuko ban, ta kaltzetiñakin bardin pasako zan. Eske zeñek daki zortzi-bederatzi umen tartin zer?

-[...] beste era batera zan...

- Beste era bat zan. Total!... baiñe ure ta ardau. Eta gu egon giñan, anaixi eta neu eta aitte eta ama, ze nire ahizti ya gerra denporan Bruselasean, hantxe famili batek hartu ban eta handik egon da eta da. Bueno, segi.

Transkripzioa:

Gurutzne Anakabe Kaltzakorta - IRALE (Eibar) 2016-17 ikasturtea

7. Ama inude eta beraiek baserrira

- **Erref:** OND-044/015
- **Iraupena:** 0:02:15. **Hasi:** 00:18:44. **Bukatu:** 00:20:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Bere ama inude ("aiña") joan zen eta hiru neba-arrebak Ziortza-Bolibarreko auzo batean egon ziren, bertan hazi ziren. Agurtza sei ume zeuden familia batean zazpigarren umea izan zen. Ama Torcuato Luca de Tena ezagunaren etxean egon zen inude.

Transkripzioa

- Garai hartan, aiña juten zin gurasuk, eta nire ama, hiru umiokin aiña jun zan, eta hiru umiok hazi giñan Gollibartik (Bolibartik) goratxua, ordu erdi bat bidin, Jaixo eukan ixena barriadik.

- Zelan?

- Jaixo.

- Gollibartik gora? Eta Gollibar da?

- Semea: Bai, Gollibar baiño goratxuaua.

- Oiñez, mendi gorutz, Jaixo eukan, zan barriada txiki bat. Euazen hiru etxe, bi etxe bikotxak, ezker-eskuma eukenak eta beste bakarra neure anaixi hazi zana. O sea ke gu hirurok hantxe barriadan hazi giñan. Hantxe. Eta nire ahizti eta nire anaixi, Berritxun daz on beran famelixi, aiña Preminak hasi ginduzen. Hortxe argazkixan dakaz aittitte Jose eta aiña Premina, hortxe goixan. Eta ni hazi nitxan, bikotxa zan etxe baten. Sei seme-alaba euazen eta ni zazpigarrena hartu nitxun. Nik ez dakit /eztai/ ze ordaintzen otsen gure gurasuk baiñe... ero ez dakit /eztai/ ze irabazten eben aiña junde, ze, han irabazten ebena, ba baserrixan, baserrixe ordainddu biher eben /biben/ nire amak, hiru anaixa-arreban... jornala edo...

- Baiñe zure ama be han egon zan aiña? Edo zure ama nun egon zan aiña?

- Ez, nire ama egon zan e... Bilbon, Luca de Tena, Torcuato Luca de Tena, el famoso Torcuato..., Torcuato Luca de Tena. Bai, eta ama eban Kati, Catalina.

8. Inude joan beharra ezin ulertu

- **Erref:** OND-044/017
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 00:22:36. **Bukatu:** 00:23:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Bere ama inude joan zen Bilboko aberats batzuen etxera. Hala ere, Agurtzak ez du ulertzen behar hori, inoren etxera joan behar izatea eta eurak beste norbaiten etxera. Zaragozan ere egon zen gerora bere ama.

Transkripzioa

- Aiña freska, eske...
-Aiña freska jun zan. Aa..
-Bai, bai, aiña freska, e. Nik ez dot ulertzen, eske holantxen zan bizitzi!
Baiñe nire burun ez da sekule -ni hilgo naz, baiñe sekule- sartuko hori bizitzi holan ixan bihar zanik.
- Ze zure umiek itzi...
- Ze ni... beran umik itxi eta nik baserriko aiñin esni hartzen neban. Eta nire amak beran... nik hartu bihar neban esni beste ume batei diro baten trukez.
- Biher izena eukiko eban.
- Bai, itxuri bai!
- Hori eitteko ama batek...
- Itxuri bai, eta hirurokin hoixe ein eban.
- Ixen truke ez zan jungo...
- Ez, ez...
- Beti eon bihar zan zeozer, edo diru, edo laguntzak, edo jateku edo...
- Bueno hortik e... Luca de Tenanetik beti erropak-eta be bixaltzen oskuen amak hazi eban uminak eta niri ondo etorten gatazen eta horrek danok.
Baiñe gero, señorak eurak bata bestik ume bat eukitxen ebanin, bata bestiaz konektaten zin, eta bigarren aldiz egon zan Zaragozan.

9. Gerra Zibilean etxekoak bananduta

- **Erref:** OND-044/019
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:25:52. **Bukatu:** 00:27:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

<p>Espainiako Gerra Zibila hasi zenean, bere ama inude zegoen Zaragozan eta beraien Ziortza-Bolibarko baserri batean. Aita langile-batailoietara eroan zuten preso. Agurtzak sei urte zituen eta ama beraien bila joan zen baserrira umeak hartu eta Frantziara joateko. Baina Agurtza gaixorik zegoenez, amak bera han utzi eta bere neba-arrebak hartuta pasatu zen mugaz bestaldera.</p>

Transkripzioa

Gerri sortu zan, gerri honuzke etorren, gu baserrixan geuazen, ta gerri sartu zanin aitte “trabajadorita” erune ben. “Trabajos forzados” edo ixango da gaztelaniaz, ezta? “Trabajadorita” erun eben. Eta ama etorri zan baserrire umik jasotea, beste aldea pasateko, Frantzi aldea pasateko. Hor zan ixiko Maritxu ezautu ebana, barkun ixuzela, nire bigarren ama moduku

ha. Eta ordun, ba, etorri zan baserrire umik jasotea. Nik ordun neukazen 6 urte -36xan gerri, nik 6 urte-,ixiko Mirenek 8 urte ta 9 urteik be ez ondion, baiñe hortxe. Osaba Domekak 2 urte gitxia, nik 6, 4 urte osaba Domekak. Baiñe ez dakit ba /eztaipa/ nik zer eukiko neban kostipau edo eztule edo kataru edo ez dakit /eztai/ zer eukiko neban -nik sekule baserrixan ez neban gaixoik euki te-, eta amak ein nittun, ba, ez nitxala ondo billatzen, sukarra edo kalenturi edo neukala ta, eta baserrixan laga. Eta bera jun zan nire aitziaz eta anaixiaz pasa zan Frantzi aldea gerratik. Hortxe ixan zan nire gerra denpori, 6 urteaz, baserrixan pasa neban.

10. Baserrian jateko faltarik ez, baina soberan ere ez

- **Erref:** OND-044/020
- **Iraupena:** 0:02:21. **Hasi:** 00:27:44. **Bukatu:** 00:30:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

<p>Gerra garaian bera aita preso egon zen eta ama beste anai-arrebekin mugaz bestaldera joan zen, Frantzia aldera. Agurtza Ziortza-Bolibarreko familia baten etxean egon zen, betiere oso gustura. Ez zuten jateko askorik, baina bai nahikoa. Gogoan du behin arrautza frijitua erdibana jan zuela.</p>

Transkripzioa

Ba, bueno, han be, ba... zazpi anaixa-arreba giñan. Okerrak giñan, umik giñalako. Zazpi anaixa-arreba, aittitte Anton ta amume Manuela, eta aitte Julian ta ama Bittori: 7,8,9...11 lagun batzen giñan familixan. Baiñe, ba, baserrixan, sekule ez zan ixetan falta. Ez euan... ez euan bir dan beste gauzaik baserrixan be, ze oilluk gogoratzen naz ez ebela eitten arrautzaik bir dan besteik, bana jateko be. Baiñe gogoratzen naz egun baten aiñik esan euskun /esaskun/: "la, ba, umiok, ba, gaur ba, arrautza gitxi dakauz ba, baiñe erdiz bana jango dou". Eta arrautza priju bat —gogoratzen naz ondion— nire "hermana de leche" esango gendukena, ha be Miren da ta, nire "hermana de leche" k eta nik arrautza erdi bana jan gendun. Gero egoten zan, ba, labako sue eitten zan. Munittibarrea juten giñan, Munittibarrea honek e... garixaz ta artuaz urune eitteko. Artu etxin eitten zan, labako sue etxin eitten zan. Guk laguntzen geuntsan añiai, baiñe ez ixen truke be. Ez ez genduleko nahi eiñ, zeozen truke eitten gendun. Eta gure truki zan, labako sue eiñ eran, opiltxuk, masa sobrantikin opiltxuk eiñ eta harek umintzako, guk emon geuntsan laguntziaz. Eta oso pozik. Ta gero pillo bat sagar hartu, laba berta bota, erre... jateko faltaik ez euan. On, arrautzin hori anekdotioi hortxe geldittu zan, arrautza erdi bana be gerta gazkunela jati baserrixan egonarren.

11. Zazpi ume baserrian, giro ezin hobean

- **Erref:** OND-044/021
- **Iraupena:** 0:04:44. **Hasi:** 00:30:05. **Bukatu:** 00:34:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

<p>Gerra garaian etxeakoak preso edo erbestean izan zituen. Agurtza Ziortza-Bolibarreko familia baten etxean egon zen, betiere oso gustura. Etxe hartan arrosarioa erreztatzea nahitaezkoa zen. Beheko suko eltzean prestatzen zuten jatekoa. Zazpi ume bizi ziren eta ez ziren geldi egotekoak. Hala ere, sekula etxe hartan ez zuten ikusi aurpegi ilun bat, ez zuen entzun berba baztergarririk, dena zen bakea.</p>

Transkripzioa

Eta bestelan, ba, umik giñan eta okerrak giñan. Eta nire aiñik gabero erresaixu erreza bir ixaten eban. Baiñe 7 ume geuzen han! Eta afaixe eitten euan, eta aitte Julian euan ba behixai jaten emoten e... bedarra asketan ipintxen edo azpigarrixak eitten edo... Ba gixona ba beran biharrak, eta aiñi ba beranin. Eta hor, ba, errosaixu euanin ba danok sukaldin. Danok sukaldin ta nire aiñik, ba, "Agur Marixe" eta "Agur Marixe" eta "Agur Marixe" eta gerotxua be "Agur Marixe". Eta aitte Julianek esaten otsan: "Ia, ba, Bittori, ba, oiñezkeo ez dakit ba zenbat Agur Mari errezaudozuzen" esaten otsan. Eta eske... Eta gero konturatzen naz eta on barre eitten dot, baiñe esaten dot: "eske zer ein biher eban /biban/ nire aiñik 7 seme-alaban aurrin?" Eta holan ez giñan egoten, klaro! Lorrintzen bata bestiai, tengadaka, tikadaka, eta bera koittae, ba, hantxe. Beheko suan ha, sutako eltza deitzen gako burdiña horrei? Han galdaia bat ipiñi, galdaia bete, ahixe eiñ... eta dana euan biharrena! Eta ordun beheko suantzako trongilak, ba, hauxe tamañokuk, handitxuauak be bai, aittittai burle eitten geuntsanin, Anton gakon ixena eta gure burli ixaten zan: "Anton kekin, pirulero exexin". Gaur be ez dakit zer nahi daben esan. Egixe da! Baiñe umiok danok "a viva voz" eguerdi ostekua eittea juten zanin, "Anton kekin pirulero exexin". Eta beheko gelan eitten eban aittittak lo, eta beheko geli euan, ba, haurtxe leixu eta gu hamen, eta hala "Anton kekin pirulero exexin". Eta gizaju eitten zan aittitte, ba, beran arrebiai keja, aiñiai: "Gaur be honek umiok ez doste ba itxi lorik eitten ta hori te besti te..." Eta aiñik eitten oskun gero gabaz billurtute juteko ta: "Miren, sartu zeu lehenengo", "Agurtza, zeu lehenengo" eta ba holan ibiltxen giñan, "zeu lehenengo", "zeu lehenengo". Eta aiñik ikusten giñuzenin sartzen, ba, trongil txikitxuenak botaten oskuzen bernetan zir, baiñe ez joteko asmun! Truku hartu geuntsan: guk salto eitten gendun eta hainkapetik pasaten gazkuzen geure egur zatixak. Ya truku hartu geuntsanin ez euan zereiñik. "Beste zeozer pentsa bir dot ba", gure aiñik, "Honek umiok ba zelan domako dittuaz ba nik?" eta bale "neuk errezaten dot gabaz errezaixu, burle eitten dosten bakoitxin eurak erreza biko dabe, lantzin batek". Hantxe ikasi neban errezaixu errezaten zigorran behian, bai, hantxe ikasi neban. Baiñe zemat anekdota politt, baiñe sekule etxe haretan ez neban ikusi arpei illun batik, ez neban entzun sekule: "Zu ez za hamengu" esaten. Dana zan baki. Gu okerrak giñan, baiñe eurak ekixen eruten gure oker... umin okertasune. Baiñe nik sekule ez dot ikusi han etxin ikusi bir ez zanik. Ixebez. "Para nada". Labako sue ein biher zanin, aiñik be, masi eitteko artazi honarteku, holako honeaz...

12. Umetan ogia egiten laguntzen

- **Erref:** OND-044/022
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:34:49. **Bukatu:** 00:36:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

10 urtera arte Ziortza-Bolibarko baserri batean egon zen bizitzen. Bertako amak ogia etxean egiten zuen. Umeek ere laguntzen zuten ogia egiten.

13. Baserrietako auzolana

- **Erref:** OND-044/023
- **Iraupena:** 0:01:51. **Hasi:** 00:36:39. **Bukatu:** 00:38:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

10 urtera arte Ziortza-Bolibarko baserri batean egon zen bizitzen. Uzta sasoian, baserritarrek elkarri laguntzen zioten. Auzoko guztiak joaten ziren baserriz baserri laguntzera eta lan egin ostean, eguerdi ostekoa egiten zuten, afari-merienda balitz legez.

Transkripzioa

... garixana edo hartune edo abar. Ohitturi zan inguruko baserrikuk zeñiek jasoten eban /jasotaban/ uztari haretxei laguntzea: zuk gaur eitten bozu – gaur egun osu, gaur ta bixar o lo que fuera–, hurrengo eingo eban /engoban/, ba, gure albokuk, danok berta laguntzea. Gero goikuk, danok berta laguntzea. Gure egune be aillega zan ta gutzako ixaten zan... bueno! Ondarrun Andra Mari egune ixango balitz morun, juerga pi-pa! Ta pozik eoten giñan. Ba! dana kanpoko jenti etxea, ta gu oso pozik. Tramankulo bat geunkan. Bai, holako altura bat-edo eukan. Ez euan argirik, karburu ibili bir ixaten zan: ohire bazuz, ba, han zuz karburuaz. Makiñi bera be –argirik ez euan– manibelaz jotzen zan garixe. Ta hori dana amaittu zan eta gero etxe bakotxin tokaten zanin, eguerdi osteku eitten zan, afai-merixendi deittuko bageuntze morun. Ta, klaro, gure [añiek], ba, presta eban /prestaban/ danentzako, han geuazen jente guztintzako, ta... igual umintzako ez, ze guri... juergi zan gure jana. Ta, ba, bueno.

14. Maskuilua belar batekin sendatu zuen

- **Erref:** OND-044/024
- **Iraupena:** 0:05:19. **Hasi:** 00:38:30. **Bukatu:** 00:43:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:

10 urtera arte Ziortza-Bolibarko baserri batean egon zen bizitzen. Behin, etxe

hartako alabarekin tramankulu bati begira zeudela, biraderari (manibela) eman eta atzamarra harrapatu zuen Agurtzak. Atzamarrean zuen maskuiluan belar bat jarrita sendatu zuen zapaldutako atzamarra. Semeak istorio honekin ipuin lehiaketa bat irabazi zuen.

15. Ahizpa gerrako ume

- **Erref:** OND-044/026
- **Iraupena:** 0:02:51. **Hasi:** 00:45:52. **Bukatu:** 00:48:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » lhes egin beharra

Laburpena:

Agurtzaren ama, neba eta ahizpa Frantziara joan ziren Gerra Zibilean. Bere ahizpa familia batek hartu zuen; nebak, oster, ez zuen amagandik banandu nahi eta beragaz bueltatu zen etxera. Ahizpa han gelditu zen eta gerrako ume bezala ez zen sekula etxera bueltatu. Bere amak beti pentsatu zuen alaba hura egunen baten etxera ekarri ahalko zuela bueltan. Hala ere, beti izan dute hartu-eman asko.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2025-11-26

CC-by-sa | Ahotsak.eus
Badihardugu Euskara Elkarte
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com